

THYRAS VOLD

UDGIVET AF SLESVIG-LIGAEN

99. årgang nr. 1

1. halvår 2020

Nummer 914

Netop i 100 året for genforeningen har corona epidemien ramt os. Utallige arrangementer i denne anledning har måttet aflyses, således også de danske årsmøder 2020.

Slesvig-Ligaen kan ligeledes i år fejre sit 100 års jubilæum, men også vi har måttet aflyse den planlagte fest samt nogle andre arrangementer.

Vi regner dog med at foreningens landsmøde som planlagt kan finde sted i september.

Husk

Slesvig-Ligaens landsmøde på Vesterled
19. september 2020.

Indkaldelse, dagsorden og bilag
findes på siderne 28-32.

Kære medlemmer og læsere af Thyras Vold

År 2020 – det helt store jubilæumsår rigtig mange havde set frem til, og mange havde brugt utroligt mange timer på at planlægge og koordinere. For Slesvig-Ligaen var vores 100-års jubilæum selvfølgelig noget helt særligt. Naturligt nok falder vores egen 100-års dag sammen med 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark. Flotte jubilæer, der ligeledes markeres i 2020, er Grænseforeningens 100-års dag, samt det runde jubilæum for Dansk Skoleforening for Sydslesvig. Grænseforeningen og Dansk Skoleforening for Sydslesvig har været såvel med- som modspillere for Slesvig-Ligaen igennem de seneste 100 år.

Året fik ellers en festlig begyndelse. Jeg havde, som repræsentant for Slesvig-Ligaen, den glæde at deltage i statsminister Mette Frederiksens (Det officielle Danmarks) “Gallaforestilling” i Det Kongelige Teater fredag den 10. januar. Efterfølgende søndag var Grænseforeningen medindbyder til en festgudstjeneste i Københavns Domkirke. To meget flotte arrangementer, hvor blandt andet også dronning Margrethe II, regeringen og folketinget var repræsenteret. Det folkelige Danmark, den danske egenart og det, der kendetegner dansk hygge var i rigt mål repræsenteret denne weekend.

Slesvig-Ligaen blev stiftet i Grundtvigs Hus den 26. januar 1920. For at undgå “kong vinter” var det besluttet, at Ligaens jubilæumsfest skulle udskydes til september måned. Det mest naturlige sted at fejre Ligaens 100-års jubilæum ville være i Grundtvigs Hus, det sted, hvor det hele tog sin begyndelse. Efter forhandlinger med KAB, som i dag ejer huset, kom de nødvendige aftaler i hus. Der skal lyde en stor tak til KAB for den åbne og venlige forhandling, vi blev inviteret til. Det var dejligt, at de oprigtigt arbejdede på at sikre, at vores jubilæum kunne fejres i deres hus. En jubilæumsfest vi alle, styrelse, medlemmer og gæster har set frem til. Desværre ser vi os her og nu nødsaget til at udsætte dette arrangement. I styrelsen vil vi gerne beskytte såvel medlemmer som gæster mod den virus, der hærger landet, og har derfor truffet den tunge beslutning om en udsættelse.

I styrelsen følte vi, at Slesvig-Ligaens fødselsdag også kunne markeres på dagen. Derfor blev der inviteret til fødselsdagsfest i Folkehjem i Aabenraa til kaffe og lagkage. En fødselsdag skal led-

sages af en tale, og så må den danske sangskat ikke glemmes. Eldresagens kor fra Sønderborg stod for den musikalske underholdning og ledte forsamlingen igennem en række fællessange den eftermiddag. Slesvig-Ligaens historie er yderst spændende. Igennem tiderne har der stået stærke personligheder i spidsen for Ligaen. De har ikke været bange for at indtage særstandpunkter i forhold til den politiske dagsorden - konflikter var derfor en naturlig følge. Forsamlingen blev guidet igennem Slesvig-Ligaens fødsel og liv frem til ca. 1940 af Axel Johnsen fra Sønderborg, der levende delte ud af sin viden om emnet. En meget spændende eftermiddag for de omkring 80 deltagere i fødselsdagen. Personligt havde jeg den store glæde af et gensyn med Mogens Bernhard Hansen, som jeg ikke havde set eller talt med siden min egen skolegang. Jeg husker tydeligt Mogens besøg på min gamle skole og hans besøg hos mindretallet i Sydslesvig – han er en ven af mindretallet, blev der dengang sagt, hvilket både elever og voksne var enige om. Under min snak med Mogens til vores fødselsdagsfest blev jeg også klogere på hans arbejde i og for Slesvig-Ligaen, hvor han i en årrække var valgt ind i styrelsen.

Når jeg tænker tilbage på Slesvig-Ligaens 100 år, vil jeg ikke på dette sted undlade at minde Peter Kragelund, som var Ligaens formand fra 1947 – 1990. Peter Kragelund var i alle 43 år en arbejdsom og yderst effektiv formand. Han var her og der og alle vegne for at sikre mindretallet skoler og mødesteder. Der var brug for mange penge, og også på det felt gik Peter Kragelund forrest. Arbejdet til gavn for mindretallet i de sydlige egne af Sydslesvig var en opgave, han havde taget på sig og gjort til en livsstil. Vi har meget at takke Peter for, og derfor er det vigtigt at minde ham i jubilæumsåret.

Lige så stort og flot året begyndte, lige så brat blev der sat en stopper for de fleste jubilæumsarrangementer. Som fra en klar himmel viste “frøken Corona” sig og rejste fra land til land. Hvor

hun end viste sig, var det ikke milde gaver, hun havde med. Det var sygdom og død, hun efterlod. Land efter land lukkede ned for at beskytte sine borgere. Flere og flere blev isoleret fra den hverdag, vi alle kendte så godt og var en del af. De sociale kontakter blev der med ét lukket ned for. Nu skulle der tænkes i nye baner! Næsten dagligt fik befolkningen nye informationer, og der blev udstedt forbud og dikteret henstillinger. Fællesskabet og samhørigheden blev sat på en hård prøve. Når nøden er størst, finder vi igen ind til det, der samler os: det der har betydning, og det der kendetegner Danmark. Vi har vores sangskat, og "fællessangen – hver for sig" har for alvor fået sin daglige plads i de danske hjem. Vi har en dronning, som på sin rolige og bestemte facon taler til os. Hun er også den, som går forrest, når det er svært. De folkelige værdier der knytter os sammen, gør os stærke. Hvor var det flot, da hun i anledning af sin 80-års fødselsdag opfordrede til, at de buketter, der var tiltænkt hende, skulle sendes ud til dem, som har brug for en opmuntring.

Corona-virusen har for alvor sat sine spor i samtlige organisationer og foreninger. I hundredvis af arrangementer er aflyst eller blevet udsat på ubestemt tid. Således er De Danske Årsmøder 2020 i Sydslesvig blevet aflyst. Ung Genforening, hvor alle elever fra de danske skoler i Sydslesvig skulle på udveksling i uge 20 i Danmark, er blevet udsat. I Slesvig-Ligaen har vi, som nævnt, set os nødsaget til at udsætte vores 100-års jubilæumsfest i København. Ligeledes skulle årets landsmøde afholdes i København. Dette møde har vi af sikkerhedsgrunde flyttet til yderste klintrække på vestkysten. Indkaldelse til landsmødet kan ses sidst i dette nummer af Thyra Vold. Vi håber, at vi ud fra de valg, der er truffet, kan sikre alle de bedste forudsætninger for et godt og sikkert møde.

Siden sidste udgave af Thyra Vold har Skoleforeningens styrelse valgt at lukke Risby Danske Skole. Slesvig-Ligaen har med stor sorg noteret sig denne afgørelse. Netop Risby Danske Skole er et af Ligaens hjertebørn, og se denne skole blive lukket gør ondt. Man kan stille sig spørgsmålet: Hvordan kunne det komme så vidt? Spørgsmålet er måske slet ikke så svært at svare på. Jeg har igennem de seneste 10 år råbt højt om, at alle skoler skulle kigge på deres "fødekæder". Det betyder, at der skal være en vuggestue/familiegruppe og en børnehave tilknyttet alle skoler. Skoler i de tyndt befolkede områder skal om nogen have denne sikring. Skoleforeningen

har aldrig ment, at det var nødvendigt, da børnehaverne tæt på Egernfærde sagtens kunne optage børn fra området Risby. Fakta er, at børn også efter børnehavetiden vil følges ad i et skoleforløb. Forældrene føler også en vis tryghed i dette valg, da de allerede kender de øvrige forældre. Vælger forældrene en tysk vuggestue/børnehave i nærområdet, har vi samme problemstilling og derudover den sproglige barriere. Dertil kommer så spørgsmålet, om Skoleforeningen anser disse forældre som værende "danske" og "egnede" til at blive optaget i den danske skole. Risby Danske Skole manglede fødekæden og var derfor nemt at få øje på i en sparetid. Vi håber, at mindretallet og mindretalsarbejdet må bestå, men frygten for endnu en hvid plet på Sydslesvig-kortet kan blive konsekvensen.

Slesvig-Ligaen har noteret sig, at der er et stigende behov for økonomisk støtte i alle grene af mindretalsarbejdet. Om det er vuggestuer/børnehaver, skoler, de kulturelle foreninger, idrætten eller det humanitære arbejde er underordnet. De ansøgninger om støtte vi modtager taler deres tydelige sprog. Med udgangspunkt i de midler Slesvig-Ligaen og Slesvig-Ligaens Fond råder over, er det ofte kun en mindre håndsrækning, vi kan bidrage med. Mange ansøgninger kan vi ikke imødekomme, selvom vi meget gerne ville. En økonomisk støtte kan let måles og vejes. At støtte projekter økonomisk er dog kun en brøkdel af vores arbejde. Det kulturelle oplysningsarbejde og den gode dialog mellem mindretallet i Sydslesvig og befolkningen i moderlandet er mindst lige så vigtigt. Dette arbejde sker via personlige kontakter til organisationer, foreninger og enkeltmedlemmer af det danske mindretal samt i meget høj grad via Slesvig-Ligaens blad: Thyra Vold. En stor tak skal tilgå alle de frivillige hænder, der arbejder vederlagsfrit for at skabe et alsidigt og spændende blad.

Som Slesvig-Ligaen runder også Dansk Skoleforening for Sydslesvig et skarpt hjørne. Grundet "frøken Coroana" har det kun været muligt at markere dette jubilæum virtuelt på de sociale medier og i mindretallets avis: Flensborg Avis. Jeg vil i formandens spalte ønske Skoleforeningen hjertelig til lykke med de 100 år, med tak for samarbejde og dialog. Må de næste 100 år vise behov for et endnu stærkere bånd mellem samarbejdspartnerne i Sydslesvig og Danmark.

Jeg ønsker alle en rigtig god sommer!

Horst-Werner J. Knüppel

AKTUEL KOMMENTAR

Kay von Eitzen
Amtskonsulent i
Sydslesvigsk Forening
Flensborg

Stof til eftertanke

Indtil for få uger siden var livets gang som vanligt. Udover det, der hvert år er af faste højdepunkter i det danske mindretalsliv, var der lagt op til endnu mere travlhed. Især omkring et jubilæumsår i grænselandet for en fredelig folkeafstemning om grænsedragningen.

Overalt i Sydslesvig og nord for grænsen summede det. Arrangementer på stribe, fra både danske og tyske, var sat i søen. 100-året for denne historiske begivenhed var lige kommet godt igang.

Og nu er alt anderledes . . .

Corona overalt! En virus på sin farlige rejse hen over hele

kloden. Og denne virus gør noget med vores moderne videns- og globaliserede industrisamfund, som ingen havde troet var muligt. Alt er lukket ned! Forretninger er lukket, arbejdspladser er lukket, skoler og dagtilbud er lukket, ja man lukkede endda landegrænser. Som et tegn med stor symbolik lukkedes grænsen mellem Danmark og Tyskland den 14. marts 2020, just præcis på samme dato, som daværende folkeafstemning for 100 år siden i zone 2, i Mellemslesvig og dermed egen omkring Flensborg. Sikke et mærkeligt jubilæum!

Men hvad gør det egentlig med os? Udover en livsfarlig trussel, som vi hverken kan se, føle eller lugte, må vi mennesker sande, hvor skrøbeligt vores samfund reagerer, når faren lurar lige om hjørnet. I sin fremskridtstro og optimisme sander individet alt for sent, når verden går af lave. For det er da de andre, der bliver syge, og mig skal der nok ikke ske noget med! Først var corona jo langt borte i Kina og Asien. Enkelte tilfælde spredtes også til andre lande, men så slemt bliver det nok ikke, og vi har da gode syghuse, dygtige læger samt en fungerende velfærdsstat. Men nu er coronaen pludselig overalt. Og nu er intet som før i et samfund, hvor der før var muligheder, hvor alt kunne

købes (og leveres næste dag!), en verden, hvor vi var så kloge, og hvor der kunne sættes spørgsmålstejn ved alt og enhver. Nu bestemmer en højere magt. Politikere og ledere famlede nærmest i de første dage for at finde deres ben at stå på. Hvad er nu det rigtige? Hvordan beskytter vi folket? Hvordan klarer vi mange tusinde syge og de mange døde? Skrækscenarier kom frem, tv og internet beretter i døgn-drift. Der leveres prognoser, og der bliver holdt status for hver dag, der går. Forsværgelsesteorier blomstrer også i takt med øgede offertal.

Og midt i det hele står nu det enkelte menneske og spørger sig selv: "Hvad er det, der sker her?" For første gang opleves begrænsninger i den personlige udfoldelse. Vi må ikke mødes, vi må ikke komme tæt på hinanden, og vi må ikke rejse. Og alt det, der før var så vigtigt, nemlig aftaler, møder og deadlines, der skulle overholdes, er pludselig borte. Vi skal nærmest intet mere. De, der ikke direkte er berørt af pandemien, og det er jo gudskelov de fleste af os, oplever en dagligdag på nedsat blus. På gaden er der ikke så mange mennesker. Vejene er ikke i den grad stoppet med biler som altid. På en ugedag er der nærmest en søndagsstille- ro over land og by. Pludseligt har vi igen TID! Det, som

det moderne menneske idag nærmest har mindst af, det har vi nu igen: TID. For mange af os er der ingen overtimer mere. Møderne er droppet, arrangementerne er stoppet. Hvad skulle vi ikke altsammen nå, og hvor var det hele da så vigtigt. Men nu er der altså tid. Tja, og efter at man så måske endnu fik ordnet nogle ting på arbejdspladsen eller i hjemmet, der var blevet liggende længe, så er der nu endnu mere tid.

Oghvad skal vi nu stille op med al den tid? Desværre må vi jo ikke mødes for at hygge sammen. Vore fritidsaktiviteter er i den grad blevet indskrænket, så det kan for mange pludselig være en kæmpe udfordring at fylde dagen med mening. Og skal det hele egentlig give mening? Kan vi ikke bare slappe af, sove lidt længere eller for engangs skyld gøre ingenting? Det er bestemt ikke lige nemt for alle. Når vi nu ser bort fra alt det negative som sygdom, død og følger for samfundet, økonomien samt dermed arbejdspladserne grundet coronakrisen. Hvad kan det enkelte menneske drage nytte af den nuværende situation? Jo, vi kan koncentrere os om det væsentlige i tilværelsen. Vi kan fordybe os i spørgsmålet om målet med vores liv. Lad os stoppe op og gøre status: "Hvor står vi, og hvor vil vi hen?" Og i en så uvant situa-

tion som coronakrisen, mærker man nok hurtigt, at alle de materielle goder, som vi mennesker så gerne pynter os med i vores store forfænglighed, er fulstændigt uden betydning. Egentlig har vi jo altid vidst, at et godt helbred er det vigtigste i livet, men nu mærker vi det for alvor. Venskab og kærlighed er noget, vi ligeledes så inderligt har brug for, og nu må vi kun dyrke dette med afstand. Hvor underligt at møde vore kære uden kys og kram. Ja, ikke engang et håndtryk. Alt sammen stof til eftertanke og fordybelse. Vi kan da håbe, at vores samfund kommer ud af denne krise med styrket empati og mere næstekærlighed.

Velsignet er de, der har en hobby eller lidenskab, de kan dyrke også med tidens indskrænkninger. Og så står der sikkert en god bog i reolen, vi forlængst ville have læst. Nu er der tid til dette og meget mere. Hvor fattigt er livet uden kulturen. Musikken er ligeledes noget, vi kan nyde i fulde drag, ja kan man leve uden? Mange tager nu telefonen, eller bruger de nye medier for at pleje og vedligeholde kontakten til familien og venner. Måske endda i langt højere grad end før, for vi er jo sociale væsener. Vi trives nu engang bedst i fællesskab. Her kan man så også opdage den store gavn af det frivillige arbejde i samfundet og

det danske mindretal især. Nu, hvor alt er lukket ned, mærker vi sikkert det store savn, og dermed værdien, sådan nogle meningsfulde fællesskaber har for os. Sidst og ikke mindst har vi glæden. Glæden over alt det, der kommer igen, når denne krise er overstået.

Og vi vil overstå dette, der kommer en tid efter corona.

For mit vedkommende håber jeg, at flere især i det danske mindretal igen opdager værdien af fællesskab og frivilligt arbejde. Det er kommet lidt af mode i de senere år. Hvor er det nogen gange svært, at finde folk til bestyrelsesarbejdet. Mange "shopper" bare i tilbuddene og tager alt for givet. Her og nu i krisen mærker vi dog helt tydeligt, hvor givtigt det frivillige arbejde er, og hvor meget vi dog har brug for fællesskaber. De giver kvalitet i dagligdagen.

Vi har et hav af muligheder og altid et valg. Så det ser slet ikke så ringe ud for os.

Kay von Eitzen
Amtskonsulent i
Sydslesvigsk Forening
Flensborg

LEDER

*af
Gunnar Hattesen*

100 år med stærke bånd til Sydslesvig

Slesvig-Ligaen fejrede tidligere på året 100-års jubilæum. Ligaen D.D.D. (Danmark, Dannebrog, Dannevirke) blev stiftet 26. januar 1920 ved et møde i Grundtvigs Hus København.

Foreningen blev stiftet få uger før afstemningen i zone 1, som fandt sted 10. februar 1920. Her stemte 75% af de nordslesvigske vælgere for, at Sønderjylland skulle vende tilbage til Danmark.

I zone 2, der omfattede Flensborg og Mellemlesvig, var der afstemning 14. marts. Her stemte 80% af vælgerne, at de ville blive ved Tyskland.

Resultatet var en bitter skuffelse ikke bare for de dansksindede flensborgere, men også for Ligaen D.D.D., som havde kæmpet for, at zone 2 kom hjem.

Ligaen D.D.D. tog i 1935 navn til det mere mundrette Slesvig-Ligaen.

Efter 1945 øvede Slesvig-Ligaen en fortjenstfuld indsats med at skaffe midler og knytte menneskelige og folkelige forbindelser til skoler, forsamlingshuse og børnehaver til den sydlige del af Sydslesvig.

Slesvig-Ligaen blev stiftet i en tid med ønsket om at styrke båndene til det danske mindretal i Sydslesvig. Et projekt, der siden da har ført til tætte venskaber, stærkt samarbejde og som samtidig har nydt bred folkelig opbakning og støtte i Danmark.

Slesvig-Ligaen har da også sat sit klare aftryk på Sydslesvig. Blandt andet var foreningens mange ildsjæle en drivende kraft i det arbejde, der førte til oprettelse af Risby Skole på halvøen Svans. Foreningen spillede også en afgørende rolle, da skolerne i Damholm, Askfelt og Egernførde blev bygget. Og Slesvig-Ligaen var en vigtig bidragsyder, da der blev bygget forsamlingshus i Holtenå.

Det er et imponerende stykke arbejde, der kan fejre 100-års jubilæum. Slesvig-Ligaen spiller stadigvæk en afgørende rolle i forhold til at sikre, at båndene til Sydslesvig bliver ved med at udvikle sig.

I de seneste 75 år er det gået godt for danskheden i Sydslesvig. Danskheden er i dag solidt forankret i landsdelen. Samtidig står danskheden i Sydslesvig langt stærkere, end det gjorde i 1920'erne og 1930'erne.

I 1920 var der langt flere tyskere i Sønderjylland end danskere i Sydslesvig. I dag er det modsat. Hvor Tyskland i gamle dage var forud for Danmark inden for kultur og skole, er det i dag nærmest omvendt. Det ser man blandt andet af den stærke interesse, der er for det danske skolevæsen i Sydslesvig,

For os i Danmark må det være afgørende, at 10% af den befolkning, der bor lige syd for vores grænse, føler sig som danske og som en del af vort danske fællesskab. Selv om de er borgere i et andet land.

Vi kan ikke sidde i Danmark og bestemme, om

folk i Sydslesvig skal være danske eller tyske. Det bestemmer sydslesvigerne selv. Men vi kan give de dansksindede sydslesvigere rimelige vilkår at arbejde under. Den danske stat giver støtte til danske skoler, biblioteker, børnehaver og teaterforestillinger i Sydslesvig, så udbudet af disse ting kan være på højde med, hvad tyskerne kan tilbyde. Denne støtte er nødvendig,

og der er politisk flertal i Folketinget for, at den skal fortsætte.

Men det er vigtigt, at denne støtte suppleres af initiativer fra private fonde og foreninger.

Slesvig-Ligaen har stadig en rolle at spille. Vi skal sikre, at der fortsat er en folkelig opbakning bag støtten til Sydslesvig.

Lær Sydslesvig at kende

**Tilmelding til
Anne-Margrete Jessen
tlf. 0049-4618400724
eller Gunnar Hattesen
tlf. 21160683
senest 1. oktober.**

Udflugt til

Slesvig, Dannevirke og A.P. Møller Skolen lørdag 24. oktober 2020

Afgangstider: Rødekro Station 08.45
Kruså Bankocenter 09.15
Flensborg Rutebilstation 09.35

Efter opsamling kører vi over Flensborg og videre ad den gamle hærvej til Slesvig. Undervejs hører vi om Slaget ved Sankelmark i 1864, Slaget ved Isted i 1850 og Slaget ved Lyrskov Hede i 1043.

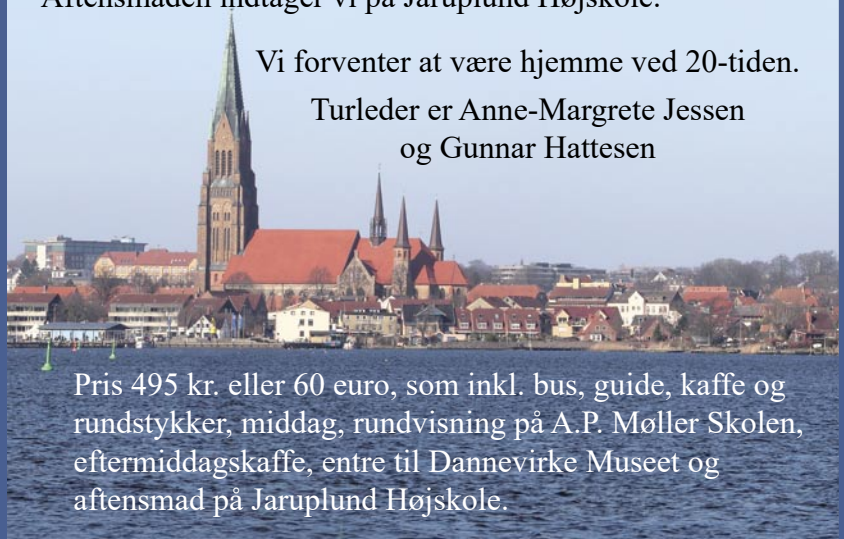
I Slesvig spiser vi middag i Vikingetårnet. Derefter får vi en rundvisning på A.P. Møller Skolen, som er gymnasium for det danske mindretal. Dronning Margrethe indviede gymnasiet i 2008. Den flotte bygning har kostet en halv milliard kroner.

Kaffen indtager vi på en kro tæt ved Dannevirke. Vi ser museet og vandrer en tur til Valdemarsmuren, der blev opført i 1165, og er det første teglværksbyggeri i Danmark.

Aftensmaden indtager vi på Jaruplund Højskole.

Vi forventer at være hjemme ved 20-tiden.

Turleder er Anne-Margrete Jessen
og Gunnar Hattesen

Pris 495 kr. eller 60 euro, som inkl. bus, guide, kaffe og rundstykker, middag, rundvisning på A.P. Møller Skolen, eftermiddagskaffe, entre til Dannevirke Museet og aftensmad på Jaruplund Højskole.

Slesvig-Ligaen fejrede 100-års jubilæum

af Gunnar Hattesen

For Slesvig-Ligaen er 2020 noget særligt. Foreningen med de stærke relationer til Sydslesvig kunne 26. januar fejre 100-års jubilæum.

Det kom ikke til at gå stille af. Søndag, den 26. januar blev jubilæet fejret med kage, fællessang og et historisk tilbageblik på Folkehjem i Aabenraa.

„I dag er en festdag, også selv om Genforeningen dengang ikke gik helt, som man havde drømt om”, sagde formanden for Slesvig-Ligaen, fhv. skoleleder Horst-Werner Knuppel.

Slesvig-Ligaen blev dengang i 1920 kaldt Ligaen Danmark

Dannebrog, Dannevirke.

Foreningens medlemmer havde hellere set grænsen draget ved Dannevirke eller allerhelst nede ved Ejderen.

Afdelingschef ved Museum Sønderjylland, ph. D. Axel Johnsen, Gråsten, skildrede veloplagt foreningens historie. I årtier førte Slesvig-Ligaens medlemmer en indædt kamp for

at holde tanken om Danmark til Ejderen i live.

“For dem repræsenterede kampen for Flensborg i forvejen en kæmpemæssig indrømmelse - en gåen på kompromis med uretten, fordi hele Sydslesvig ned til Dannevirke, ja måske endda helt ned til Ejderen, burde være kommet til Danmark”, nævnte Axel Johnsen, som øste ud med anekdoter om foreningens første formænd, oberstløjtnant Jenssen-Tusch og pastor N.F.S. Dahl fra Horsens.

Medlemstal

I de første år nåede medlemstallet op på 2.650 medlemmer,

Fødselsdagsfesten i Folkehjem - 2

dykkede i 1930'erne til bare 1.500 medlemmer, men steg kraftigt efter 1945 til 4.500 medlemmer.

Under besættelsestiden lå Slesvig-Ligaen i „flyverskjul“ uden anden opgave at løse end vente på bedre tider.

Thyras Vold fortsatte med at udkomme, der blev udgivet et kort over Sydslesvig med danske stednavne, men ellers var det småt med, hvad der kunne gøres.

„Først i maj 1945 kunne foreningen igen trække vejret frit. Først nu kom foreningen bedre i samklang og harmoni med det øvrige grænselandsarbejde. I den henseende var det helt afgørende, at foreningen opgav den rent politiske linje, der udelukkende handlede om at holde genforeningsfanen så højt som muligt, og hurtigt nåede til

den erkendelse, at der måtte ydes et konkret støttearbejde i Sydslesvig“, sagde Axel Johnsen over for de knap et halvt hundrede mennesker i Kongesalen.

Han fremhævede, at Slesvig-Ligaen ydede en fortjenstfuld indsats med hensyn til at skaffe midler og knytte menneskelige og folkelige forbindelser til skoler, forsamlingshuse og børnehaver i den sydligste del af Sydslesvig.

„Det er typisk for foreningens arbejde, at man har følt et stort og vedvarende ansvar overfor

de bygninger og projekter, som man har været med til at sætte i gang. Man har fulgt dem løbende og har ydet støtte til udvidelser og vedligeholdelsesarbejder, når det var nødvendigt“, sagde Axel Johnsen.

„Det vidner om, at Ligaen i dag kan se tilbage på veludført arbejde på sin 100-års dag“, påpegede Axel Johnsen.

Den sønderjyske historiker blev suppleret af formanden, som roste det store engagement hos foreningens medlemmer.

„Deres hjerter banker fortsat for danskheden i Sydslesvig. Der er brug for en håndsrekning i alle hjørner af Sydslesvig, ikke mindst i Skoleforeningen“, sagde Horst-Werner Knuppel, som pegede på, at Slesvig-Ligaen stadig hjælper så godt, som man formår.

wh

Status over det danske folkelige og kirkelige arbejde i Risby ved nedlæggelsen af Risby Danske Skole pr. 31.07.2020

Foreningslivet i fremtiden

Så kommer der lidt informationer om situationen i Risby. Vi er selvfølgelig alle kede af, at skolen lukker til sommer, men vi vidste jo nok, hvor det bar hen.

Skoleforeningen har fra starten af givet udtryk for, at skolen skal bevares i mindretallets hænder, hvilket vi er glade for. Dette kan bare ikke klares af Skoleforeningen selv, da der jo er pengenød alle steder. Det er meningen at SSF skal indgå i den videre drift af lokalerne, men også her er det jo sådan, at der skal spares. SSV har

også været i gang med at snakke med kommunen, om det ikke ville være muligt at hjælpe økonomisk til driften. Dette har de ikke været negative overfor. Vi har selvfølgelig i denne tid ikke kunne sætte os sammen pga. Coranakrisen, men det skal selvfølgelig nok komme. Så vi er meget positive, og vi skal nok finde ud af noget, så mindretallet her i Risby har en chance for at overleve.

Det hænger sådan sammen, at meget af det arbejde, der sker her, laves fælles med SSF, SSV, Risby UF og skolen. Mange af vores ar-

rangementer planlægges og gennemføres i fællesskab.

Bestyrelserne for SSV og SSF er faktisk de samme, hvilket gør samarbejdet lettere. Der bliver holdt møde ca. hver 2. måned, hvor de forskellige arrangementer bliver planlagt. Medlemstallet er omkring de 71, hvilket er 10 mere end sidste år. SSV har et stabilt medlemstal omkring de 25. Vi har ikke de store problemer med at finde bestyrelsesmedlemmer, så det er jo positivt.

Bogbussen har jo i mange år serviceret skolen en gang om måneden. Her kom der også en del private, som lånte bøger. Dette vil vi gerne fastholde, og biblioteket har også tidligt meddelt, at de gerne stadig vil komme en gang om måneden. Vi skal så bare have det sidste aftalt. SSF planlægger at holde det sammen med et evt. kaffebord eller lign.

Mindretallet i Risby vil kunne bruge skolen som et forsamlingshus, da der jo er mulighed for at indrette mødelokaler og et lille kontor. Risby UF med sine knap 200 medlemmer bruger gymnastiksalen jævnligt, og er me-

get afhængig af, at det stadig bliver muligt at benytte den. Nogle af lokalerne kunne også bruges af de andre foreninger i byen, så derfor håber vi, at kommunen også træder økonomisk til, sådan at det hele kan falde på plads.

SSF Svansø har selvfølgelig et samarbejde med Egernførde. Der er visse arrangementer, som vi ikke selv laver, men hvor vi ved, at vores medlemmer tager til Egernførde. Det er især lanterneoptøget i oktober. Der er jo mange af vores medlemmer, der har børn på Jes Kruse-Skolen, så det er jo ganske naturligt, at vi her har et samarbejde.

Vi håber selvfølgelig på, at vi på denne måde kan holde medlemmerne i Risby, og at de ikke skifter til Egernførde nu, da skolen lukker. Vi skal derfor i fremtiden kigge på, hvordan vi kan få lavet lidt flere mindre arrangementer, der kan gøre det interessant at kigge forbi skolen og få en lille snak.

Hvordan det rent praktisk skal se ud med overdragelsen, skal som sagt først aftales, men det ville være rart, hvis mange af tingene på skolen kunne blive, for hvis vi skal ud og indrette

hele bygningen, så bliver det dyrt.

Fra SSV kan jeg lige nævne, at de arbejder med emner som familiecentrum, vindmøller og struktur i byen, da der skal bygges meget i byen i fremtiden. Militæret i Egernførde udvider jo med ret mange soldater, så de skal jo bo et sted, og her er Risby et meget attraktivt område.

*Niels-Jørgen Hansen,
Formand for SSF Svansø*

Risby Danske Menighed indtil 2000.

De sidste regulære gudstjenester i Risby blev holdt i 1998. Dengang var der tale om ti gudstjenester med i alt 38 deltagere og 21 medlemmer af menigheden i alt. (Til sammenligning har vi holdt 13 gudstjenester i Holtenå i 2019 med 149 deltagere og 33 medlemmer af menigheden, hvilket jo heller ikke er mange, men som dog møder trofast og forholdsvis talstærkt).

År 2000 blev menigheden så officielt nedlagt og medlemmerne overflyttet til Egernførde, såfremt de ønskede det.

Tallene indikerer, at der på ingen måde er grundlag for at genetablere et regulært

gudstjenesteliv omkring Risby skole. Det bekræfter de folk fra nærområdet, som jeg har været i kontakt med.

Jeg er ikke bekendt med, hvordan det aktuelt forholder sig med skabskirken - fra min tid ved Vestkysten ved jeg, at de steder, hvor tingene ikke har været i brug, fremtræder de yderst støvet og hengemt som i Drage forsamlingshus.

Jeg er på alle måder åben for at støtte det lokale danske foreningsliv i nærdistrikterne og det ville naturligvis også gælde for Risby og nye initiativer der.

Derimod er jeg betænkelig ved kunstig åndedræt til noget, der tilsyneladende har haft sin tid.

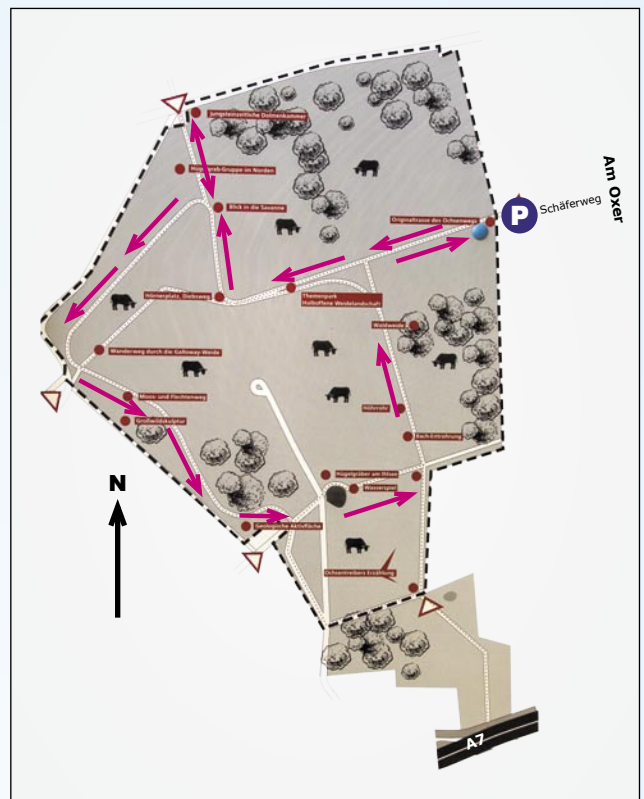
For et vedvarende kirkeliv er grundlaget i hvert fald alt for beskedent og mobiliteten jo også støt vokset de senere år.

*Dr. Ulrich Vogel
Præst for de danske
menigheder i Egernførde og
Holtenå.*

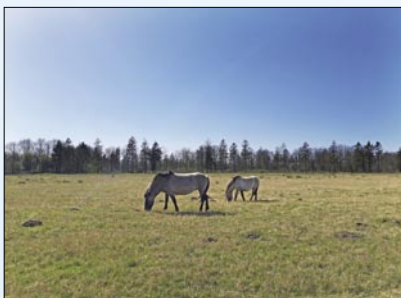
En vandring gennem Stiftungsland Nord - Harreslev

For ca. to år siden præsenterede Thyras Vold en artikel om det storslåede naturreservat Stiftungsland Süd, som ligger klos op ad Oksevejen i Flensborg-Sporskifte, og som er blevet til en kæmpe attraktion for mange flensborgere, der har deres gang dér på alle ugens dage. Hvis man dog fortsætter sin vandring mod nord og krydser landevejen B 199, kommer man ind i Stiftungsland Nord, der rummer ca. 300 ha næsten helt "savanneland". Ja, det rummer meget mere, for her finder man rester af både den gamle Oksevej, men også af den helt oprindelige handelsvej, en slags forgænger for Hærvejen/Oksevejen - Tyvvvejen, der nu fører forbi en række genoprettede gravhøje, der blev ødelagt blandt andet af det tyske militær, der benyttede området som militær øvelsesplads helt til 1999. I alt var der 22 gravhøje. Kun én af de 9, der er der nu, er original. De andre er rekonstruktioner.

Unikt landskab

Landskabet er unikt. Da militæret lukkede sine porte i bydelen Flensborg Sporskifte i 1999, blev området købt af Stiftung Naturschutz Schleswig-Holstein, men er nu forpagtet til den private forening Bunde Wischen, der lader både ca. 60 stk. af kvægracen Galloways og en flok på ca. 15 stk. af den vilde og robuste hesterace Ko-

nik græsse frit og uindhegnet i området.

Desuden er der også som sjov ejendommelighed, en stolt hjort, Sven, og en lidt yngre hjorteven Ben der har fundet deres faste tilholdssted der, og som gerne nyder kvægets selskab. De er blevet deres »familie«.

Pilgrimsvejen

Der er flere indgange til Stiftungsland Nord. Vi har valgt én, der også har en fin lille parkeringsplads. Kører man over den dansk/tyske grænse ved Padborg, drejer man til højre (mod vest) ved første kryds. Umiddelbart derefter på venstre side fører en vej ind i et nyt industriområde – Am Oker.

Denne vej følges en lille kilometer. Man ser Ristorante Isabella på venstre side, og umiddelbart derefter kører man ind ad Schäferweg på højre side. For enden af vejen finder man parkeringspladsen, og man får da straks øje på en markeret sti, der fører ind i Stiftungsland.

Den er let genkendelig, for den er både kendetegnet med skilte, der viser, at det her er pilgrimsstien mellem Viborg og Glückstadt - Via Jutlandica - og med skilte, der fortæller om stedet. Ud over det er der et stort skilt med et detaljeret kort, der viser vandreruter i Stiftungsland Süd.

Glæd jer til en tur ud over det

sædvanlige, for Stiftungsland Nord har alt, hvad hjertet begærer! Et talrigt dyreliv, en fantastisk fauna og en helt enestående historie.

En metaldetektor ville yderligere sikkert kunne finde en del ting fra Hærvejens/Oksevejens årtusindgamle historie.

På eventyr ind i Stiftungsland Nord

Lad os nu bare starte med at gå ind ad pilgrimsstien. Efter et lille stykke åbner vi en skrå selvlukkende låge. På højre hånd ser vi en lille yndig sø, hvor man allerede kan være så heldig at se de første Galloway-kvæg. Vi opdager en varieret mængde af planter og træer.

Der er eg og bøg, fyr, røn, lærk, slåen samt tjørn og meget mere. Desuden er der et væld af alskens planteliv, som man både kender og slet ikke kender. Gyvel er fremherskende, men naturligvis er der også kamille, bynke, mælkebøtte, tidsel, brændenælde, blæresmælde, tørskemund, rundbælg og mange, mange flere. Ved første vejkryds finder vi et læskur, hvor der er opstillet flere bænke, som man kan sætte sig på for at hvile lidt, men især for at nyde den fantastiske natur. Vi ser tre flotte insekthoteller, som vi kan blive inspireret af med henblik på at stille lignende op i egen have. Og insekter er der mange af i Stiftungsland Nord. Vi kan både se og høre en stor mængde insekter som fluer, spyfluer, bier, hvepse oldenborrer, skarnbasser og et utal flere. Der er et væld af skønne sommerfugle. I Stiftungsland Nord kan man også finde den sjældne sommer-

fugl Hedepletvinge, som det er lykkedes at få bosat i området.

Via Jutlandica

Pilgrimsruten blev tilrettelagt af ægteparret Ute og Fred Hasselbach fra Borgsted ved Rendsborg, der er en engageret del af det danske mindretal. Deres bog »Via Jutlandica« fra 2010 beskriver den skønne gamle pilgrimsrute fra den dansk-tyske grænseovergang ved Kruså og til Glückstadt. Det er en absolut anbefalelsesværdig bog, der beskriver vandreturen i dagsetapper.

Gnaskende gødningsfluer

Efter at vi har nydt pausen på bænken, går vi et lille stykke mod vest. Vi bliver atter nødt til at åbne en låge for at komme videre. Umiddelbart derefter kommer vi til en udsigtsplatform, hvor man får et godt indtryk af det omliggende landskab og dets pragtfulde dyreliv. Vi ser de skønne Konik-hest og det robuste og sjove Galloway-kvæg. Vi ser trætoppe og buske, der bærer præg af det yppige insekt, fugle- og dyreliv.

Tornskaderne hygger sig gevaldigt i både hvid- og rødtjørn, ja

selv kokasserne og hæstepæ-
rerne er fyldt med et næsten
ubegribeligt i sig guffende in-
sektliv. Man kan næsten høre,
hvordan de små kryb gnasker
og smasker og nyder den »dej-
lige« mad!

Tyvvejen

Vi følger vejen, og efter næste
låge fortsætter vi et kort stykke
mod nord. På den ene side kan
vi se 5 bronzealderhøje, der
har ligget langs med en formo-
dentlig tidligere handelsvej fra
bronzealderen for at vidne om
gamle kæmpers gæve bedrifter.
Denne vej kaldes for Tyvvejen,
fordi det formodes, at det var
den vej, uglesete folk senere
hen skulle gå ad for at de kunne
være usete af de forbipasse-
rende på den regulære Oksevej.
Ved indgangen til Tyvvejen ses
en stendysse, der stammer helt
fra bondestenalderen – Trag-
tægertiden. Den blev udgravet
i Stiftungsland, men blev flyttet
ca. 200 mod vest og opstillet
på ny – dog uden jordhøj.

Efter at have bestegit den ene-
ste originale af de fem bronze-
alderhøje går vi et lille stykke
tilbage og fortsætter ad vejen
mod vest.

Lad jer ikke skræmme af Ko-
nik-hest og Galloways, der
pludselig står på stien. De gør
ikke noget, men bevæg jer
langsomt hen imod dem, så
de ikke bliver forskrækkede.
De vil da flytte sig. Der er
dog mange andre vilde dyr i
Stiftungsland Nord. Her kan
nævnes rådyr, hjorte, harer,
kaniner, ræve, grævlinge, mus,
muldvarpe og egern. Ja, der er
også flagermus og sikkert også
både mår og væsler. Man kan
finde firben, snoge, hugorme,
salamandre med flere. Der er
et rigt fugleliv. Blandt andre
kan nævnes: lærker, spurve,
solsorte, høge, rødkælke, spæt-
ter, ugler, tornskader, musvåger
og mange, mange flere. Hvad
angår insekter, så er der helt
utroligt mange forskellige ar-
ter, som man går forbi uden at
kende dem.

Udstilling om vandresten fra sidste istid

Vi kommer til en ny låge, som
vi åbner for at fortsætte til næ-
ste vejkryds, som vi går lige
over. Her i området er der ud-
stillet vandreblokke fra sidste
istid. Der er skilte, der giver
grundig information om istiden
og stenenes oprindelige place-
ring i Norge og Sverige.

På strækningen til Ilsøen infor-
meres der også om, at der har
levet skovelefanter på området
for 100.000 år siden. Blandt an-
det ses en udskåret krydsfinér-
plade i elefantstørrelse, så man
kan danne sig et billede af, hvor
stor en skovelefant var.

Ilsøen og Kong Arrilds Høj

Ved næste vejkryds drejer vi af
til venstre. Efter kort tid kom-
mer vi til den sagnomspundne
Ilsø (Ihlsee). Hvor kommer
navnet fra? Har det mon oprin-
deligt været en ålesø?

Der lever bl.a. gedder, ål og kar-
per i Ilsøen. Udsigtstplatformen
på området giver os mulighed
for at se på de rekonstruerede
bronzealdergrave lige ved si-
den af søen. Desværre blev de
oprindelige grave ødelagt af
militærets panserkøretøjer, da
militæret endnu havde sin øvel-
sesplads her. Ret pietetsløst og
taneløst, synes vi.

Den største af de rekonstruere-
de grave hedder Kong Arrilds
Høj. Den blev udgravet i 1940,
og den indeholdt en egetræski-

ste, hvor liget ikke mere kunne findes grundet tidens tand, men der var blandt andet rester af en bronzealderkofte og en filthat. Der fandtes også en guldring. Ligeledes var der rester af våben mm. En hårrest viste, at den afdøde havde haft langt lyst hår, der hang ned som en pisk i baghovedet. Det må have været en mand af høj byrd, der var stedt til hvile her for 3200 år siden.

Man kunne også konstatere, at graven havde haft besøg af gravrøvere ikke lang tid efter, at den døde var blevet stedt til hvile.

Der har ganske sikkert været tæt beboet netop her ved Ilsøen, langs med den gamle handelsvej og tæt ved den lige i nærheden stømmende Meden å (Meyner Mühlenstrom). Ilsøen har en pæn fiskebestand. Der er blandt andet mange karper, ål

og gedder i søen.

Vi fortsætter vandringeren og drejer til højre ved næste kryds. Her fortsættes gåturen, indtil vi kommer til næste T-kryds. Der drejer vi til højre og vil da snart igen være nået tilbage til parkeringspladsen.

Husk at studere plante- insekt- og dyrelivet

Det ville være en god idé at tage både plante, fugle- og insektbog med på turen, for der er virkelig meget af naturens vilde liv, man kan bestemme, også mange sjældne arter, men tag tid med, hvis I vil gå på opdagelse, og der er nok at se på til mange, mange ture.

Husk at holde jer til veje og stier!

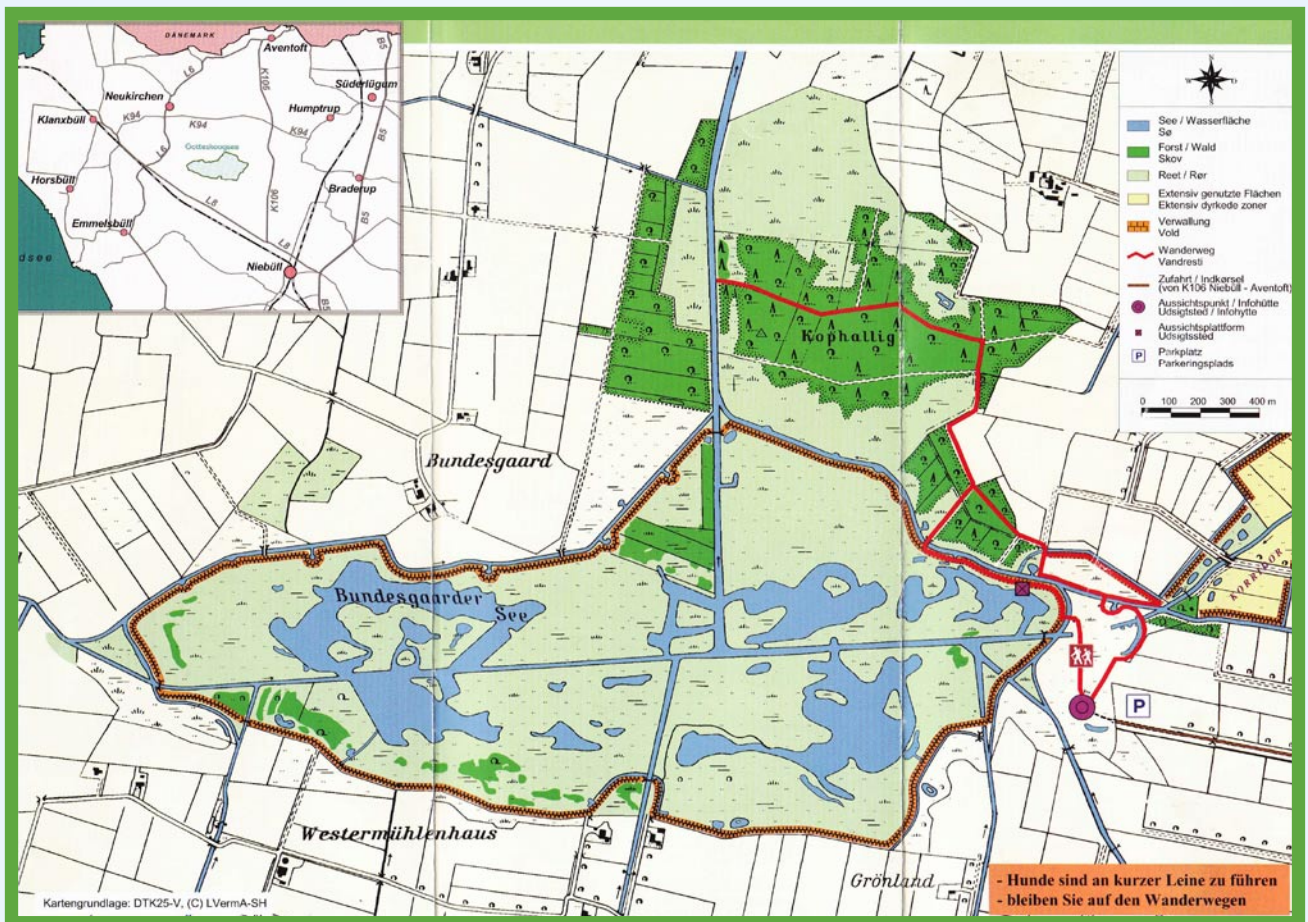

**God fornøjelse med at betræde
det betagende eventyrland Stiftungsland Nord!**

*Ami og Leif Jessen
Flensborg*

Gudskogen i Nordfrisland

Massevis af danskere krydser dagligt den dansk-tyske grænse ved Sød eller Aventoft for at købe ind ved grænsebutikkerne i hhv. Sønder Løgum eller Aventoft, men de fleste aner ikke, at de er kørt hen til et sted, der ligger lige ved kanten af det ypperste, naturskønne og uberørte område, man kan tænke sig, nemlig området omkring Gudskogssøen (Gotteskoogsee).

Gudskogen blev inddiget allerede i 1556, men blev først rigtig færdiggjort i 1982 til det, den er i dag.

Gudskogen, inddiget til Guds ære, er den største af alle kogene i Nordfrisland, og den har en størrelse på ca. 10.400 ha.

Start fra Aventoft Kirke (Dorfstrasse i Aventoft)

Det er lettest at finde Gudskogssøen ved at starte i bil fra Aventoft Kirke, men selvfølgelig kan man også tage andre veje. Man drejer til højre ad Dorfstraße, og ca. 350 længere

hence drejes der af til venstre ad Gotteskoogstraße. Denne vej følges ca. 7,3 km. Herefter drejes der ind til højre ad Broder Paysens Weg. Det er en grusvej med mange og dybe huller, så der skal køres langsomt. For enden af vejen er der en parkeringsplads.

Richie-Højen (Richie-Hügel)

Ca. 200 m fra parkeringspladsen i vestlig retning ses en høj med en lille informationshytte ovenpå. Vi går i retning mod højen og stiger op ad en trappe, der fører op til hytten. Hytten er låst, men gennem hyttens vinduer kan man se, at der er

mulighed for at sidde på bænke langs med væggene for f. eks. at høre et foredrag af en guide. Da det renaturerede areal ved Gudsøen blev indviet i 1988, oprettedes højen, for at den daværende forbundspræsident Richard von Weizsäcker kunne

se hele det storslåede område oppefra. Derfor kaldes højen nu Richie-Højen (Richie-Hügel).

Sumpede og utilgængelige områder

Det er ikke uden grund, at Dannevirke stoppede ved Hollingsted, da den blev bygget som forsvarsværn for Danmark i vikingetiden, og ikke gik helt til vestkysten, for hele det nuværende Nordfrisland var dengang og helt op til moderne tid næsten ikke til at komme igennem på grund af sumpet og utilgængeligt område.

Der var ikke behov for en skærmende vold fra Hollingsted og vestover.

En indædt og slidsom kamp

Det kostede en indædt og slidsom kamp for beboerne i det nuværende nordfrisiske område at inddige deres af stormflod og oversvømmelse udsatte områder. Den første kog, der blev inddiget, var Vidingherred Kog, og det skete allerede i 1436. Gudskogen lige øst for blev inddiget i 1556. Det var dog et stort problem, at Gudskogen ligger ca. 2 m under

havets overflade. Regnvandet fra Gestområdet løb ind i Gudskogen og forvoldte store oversvømmelsesproblemer.

Hvad gjorde man så? Jo, man gravede kanaler og ledte vandet både i sydlig retning og nordpå ind i Vidåen, i Sønderåen og i Gammel å. Senere blev der også foretaget en række skovbeplantninger for at gøre agerjorden bedre. Det viste sig dog, at hele tørlægningen ikke var hensigtsmæssig af økologiske grunde, fordi både plante- og dyreliv led under den. I begyndelsen af 1970'erne besluttedes det derfor at gå i gang med et renaturering af området omkring Gudskogsøen og at genetablere Gudskosøen. Man ønskede at skabe et naturområde på ca. 270 ha i Gudskogen.

Et Eldorado for ornitologer

Det er en meget stor oplevelse at gå ad den med rødt markerede vandrerrute. Se kortet. Det

er dog ikke muligt at gå rundt om hele søen.

Der skæres tagrør hvert år. Ellers er det et rent naturområde med særdeles mange både kendte og sjældne planter. Et rigt fugleliv får alle ornitologer til at dirre af begejstring. Her kan man se både havørne og traner, fiskehejrer og rørdrummer, men faktisk finder man alle kendte fuglearter i området omkring Gudskogsøen. Vest for ligger Bondesgaard Sø, som tidligere var forbundet med Gudskogsøen.

Men der er også et meget stort varieret insekt- og dyreliv i området.

Sort sol på klos hold

En helt speciel oplevelse er det at sidde på bænken foran udstillingshuset på Richie-Højen en forårmorgen og -aften eller en efterårmorgen eller -aften, for da er man næsten altid så heldig at se de store stæreværme, der danner de mest fantastiske formationer i luften, den såkaldte »sorte sol«.

Snyd ikke jer selv for den mest sublime oplevelse. Tag på tur

til Gudskogen, og glem ikke faste sko, men især ikke kikerten og kameraet!

Og så er det altså skønt at sidde på bænken foran infohytten i ensomhed og nyde en medbragt madpakke og en varm kop kaffe i en enestående natur og med en fantastisk udsigt. Man er faktisk imponeret over, at vore forfædre var i stand til at inddige den flotte Gudskog, og at de kanaler, de lagde dengang, stadig eksisterer, men nu bliver styret af teknikken.

**Vi tænker, at kogen med rette bærer navnet Gudskogen.
Og vi har fundet ud af, hvor havørnen har sin rede, men det røber vi naturligvis ikke.**

Red.

**Spørgsmål til medlemskab og adresseændringer bedes rettet til:
Horst-Werner J. Knüppel
Mail:horst.wj.knueppel@gmail.com**

Pilgrimsvandring ad via Jutlandica og danske stednavne undervejs

Middelalderens pilgrimsvandring til Santiago de Compostella i Spanien

Det er blevet rigtigt aktuelt at tage på pilgrimsvandring. Folk i en moderne, stresset tid har genopdaget glæden ved at kunne gå i egne tanker, at meditere hedder det vist, at tænke over tilværelsen, mens man vandrer uden tidslimit i en dejlig natur. En pilgrim er et menneske, der rejser til et bestemt helligt sted af religiøse grunde. Nutildags er det da langt fra alle, der tager på pilgrimstur af religiøse grunde. Mange gør det for oplevelsens skyld og for at finde sig selv i en stresset tid. I Middelalderen var det meget almindeligt, at folk vandrede i hundredetusindvis til Rom, til Det Hellige Land eller til Santiago de Compostella i Spanien for at blive fri for sygdomme, at blive fri for straf for synd, eller bare at vandre til Herrens pris. Men der var også vandring til nærmere liggende hellige steder for dem, der ikke havde råd eller kræfter til en meget lang vandring. En 25 mil eller godt 40 km. pr. dag kunne et rask ungt menneske godt vandre. Men det var langt fra de fleste, der klarede dette tempo. Ville man til Santiago de Compostella i Spanien, startede pilgrimsruten simpelt-

hen uden for ens dør, så der var mange pilgrimsruter til det mål, der dog alle til slut førte til en hovedfærdselsåre, der var en ca. 800 km lang strækning (Caminoen) fra Sain Jean Pied de Port i Pyrenæerne i Frankrig til Santiago de Compostella i Spanien, hvor Apostlen Jakob (Apostlen Johannes bror) formodes at være begravet. Der var ca. 100.000 mennesker undervejs årligt i middelalderen, men da Reformationen blev indført, fik denne pilgrimsbølge en temmelig brat afslutning.

Finisterre og Jakobsmuslingen

Når man havde nået Santiago de Compostella, var det kotype, yderligere at vandre ca 80 km til den spanske vestkyst, Finisterre (Verdens ende) for at samle en Jakobsmusling på stranden og tage den med hjem som bevis for/et minde om vandringen. Hvad angår danske pilgrimme, så gik den jyske hovedfærdselsåre fra Viborg

og sydpå til det nuværende Glückstadt og derfra videre ad pilgrimsruten til et af middelalderens populære valfartssteder Santiago de Compostella. Strækningen fra Viborg derhen er på ca. 4000 km. Men der var selvfølgelig også norske pilgrimme, der brugte først norske og så danske pilgrimsruter, der førte til Via Jutlantica i Viborg. Med en hastighed på omtrent 40 km pr. dag ville det vare mindst 100 dage at gå til Santiago de Compostella fra Viborg, men det har afgjort taget længere, for der er ganske sikkert blevet holdt mange pauser undervejs. Der har været vabler, der skulle plejes, der har været sygdom, som har bremset, der har skullet tjenes til føden undervejs. Mange er simpelthen døde på strækningen på grund af strabadserne, sygdom og overfald.

Danske stednavne langs med Via Jutlandica i Sydslesvig

Det er en stor inspiration at læse ægteparret Ute og Fred Hasselbachs bog Via Jutlandica, der beskriver delvandre-ruten fra Kruså til Christian IV's by Glückstadt ved Elben. Ægteparret er kendt for aktivt engagement i det danske mindretal og bor i Borgsted ved Rendsborg. Vi har taget ruten fra Kruså til Lyrskov for blandt andet at se lidt på nogle af stednavnene undervejs.

Det berører os at tænke på de mange mennesker, der er vandret langs med Hærvejen - Via Jutlandica - Oksevejen også gennem Sydslesvig for at kunne komme til den hellige Valfartskirke i Santiago de Compostella i Spanien. De har passeret alle de navngivne steder langs med Hærvejen i Sydslesvig, som vi stadig kender. De er gået forbi Nyhus' tårnby, der ikke eksisterer mere.

De er sikkert gået ind i Hanved Kirke for at bede en bøn. De er fortsat til Oversø og de har ikke spekuleret over stednavnene, fordi de ikke var forskellige fra dem, de kendte længere oppe i Danmark. Det var simpelt-hen danske navne. De har set Oversø Kirkes tykke fæstningstårn og har begivet sig indendørs for at bede en bøn og for at bede om syndsforladelse.

Nyhus betyder naturligvis det nye slot, den nye borg. Endel-

sen ved ved Hanved antyder, at stedet har en skov. Om det så var en ridder Hano eller en hane, der er tale om, der danner forstavelen i stednavnet, er der delte meninger om. Oversø hedder Oeversee på tysk, men oprindeligt har lanskbyens navn været udtalt på sønderjysk »Øver æ sø«, så den tyske udtale er ikke så forkert endda. Da vi går hen til Oversø Kirkes kirkedør, ser vi en gravsten, der fanger vores interesse. Her hviler en af de to berømte sønderjyske piger, Helga Maria Tofte. Hun blev ikke gammel. Kun 22 år.

Pilgrimsvandring som indtægtskilde

Pilgrimsvandringerne har også betydet en god forretning for regionerne langs med Pilgrimruterne. Herbergerne langs med Hærvejen har også satset på pilgrimmene. Måske har der ligget et herberge der, hvor den efter branden nyopbyggede historiske kro i Oversø nu er beliggende. Det er højst sandsynligt, for selve kroen bliver nævnt allerede i 1519. Måske har der allerede været et herberge netop her i hele middelalderen. Måske har pilgrimmene sat sig ind i

herbergerets spisestue for at hvile lidt med et måltid efter en lang march. Måske har de fattige kunnet tigge sig til en bid mad hos en bondemand undervejs og har fået lov til at overnatte i en høstak. Vi ved det ikke, men vi kan næsten regne med, at de alle er gået ind i de forskellige kirker undervejs, og at mange har spist og overnattet i herbergerne langs med ruten, der ganske givet har ligget i nærheden af kirker eller vadesteder.

Efter Oversø fortsættes vandringen til Sønder Smedeby (Süder Schmedeby). Navnet vidner om, at der har været jernudvinding på stedet og at det dermed også var et smedecenter. Navnet er af dansk oprindelse. Det ses let på endelsen by. Der fortsættes til Stenderup, som også hedder Stenderup på tysk Stenderup betyder ifølge den legendariske stednavneforsker og stednavneekspert Wolfgang Laur, landsbyen i et stendækket område, altså oprindeligt Stentorp.

Sydvest for Stenderup kan man finde den berømte Popposten, en afdækket stendysse fra bondestenalderen, om hvilken sagnet siger, at Kong Harald Blaatand omkring år 960 blev døbt af missionæren Poppo, den senere bisp over Slesvig. Stedet hedder Helligbæk, (Helligbek), og da er den danske navneoprindelse, den hellige bæk, let genkendelig.

Mindesmærke for Slaget ved Isted 25. juli 1850

Vandringen fortsættes til Isted

(Idstedt) som er kendt som det sted, hvor der stod et blodigt slag mellem danskere og slesvig-holstenere i 1850. Den 25. juli var der et frygteligt slag på Isted Hede mellem den danske hær på knapt 40.000 mand og den slesvig-holstenske hær på 27.000 mand. Danskerne vandt, og for at markere sejren, blev Istedløven opsat på Flensborg gamle kirkegård som sejrstegn. Et museum, »Idsted Stiftung« i Isted fortæller om slaget set med tyske øjne.

Navnet Isted betyder Takstræsted. »I« eller »Ide« betyder takstræ på olddansk; det er altså stedet, hvor der står takstræer. Et takstræ hedder stadig »ide« på svensk.

Vandringen fortsætter til landsbyen Lyrskov (Lürschau). Navnet Lyrskov er af dansk

oprindelse. Lyre kan have flere betydninger. En af dem er et »røghul«, et andet et »frem-spring« og der er flere mulige betydninger. Endelsen skovhed oprindeligt skogh, men har nu den moderne danske skrivemåde skov.

Der er massevis af andre danske navne, man kan genkende undervejs, selvom de er blevet fortyस्कede. De er dog ikke taget med her. Dem vil vi opfordre læserne til selv at opdage ved at tage på vandretur ad Via

Jutlandica fra grænsen og til Lyrskov.

Ja, vi kan såmænd anbefale hele ruten fra Viborg og helt ned til Elben.

Ami og Leif Jessen

Kilder:

Wolfgang Laur: Historisches Ortsnamenlexikon für Schleswig-Holstein

Ute og Fred Hasselbach:
Via Jutlandica.

Ansøgninger om støtte fra Slesvig-Ligaens Fond

Foreninger og institutioner, hjemmehørende i Sydslesvig, kan søge støtte fra Slesvig-Ligaens Fond til kulturelt og humanitært arbejde i Sydslesvig.

Ansøgningsskema kan hentes på vores hjemmeside: www.slesvigligaen.dk. Det udfyldte skema returneres inden 31. august hvert år til foreningens formand.

(Husk at anføre tydelig telefonnummer og e-mail-adresse)

På det første styrelsesmøde efter ovennævnte ansøgningsfrist vil indkomne ansøgninger blive behandlet, og evt. bevilget støtte vil efterfølgende blive udbetalt.

**Spørgsmål til medlemskab og adresseændringer bedes rettet til:
Horst-Werner J. Knüppel
Mail:horst.wj.knueppel@gmail.com**

En rejse til Indien, et land uden lige.

Vi, to modne damer, siden adskillige år i pensionsalderen, opdagede en annonce, hvor rejsefirmaet RSD havde et tilbud om en 14-dages busrejse til Indien for kun 700 euro (ca. 5250 kr.) pr. person. Sådan blev vi lokket, men ved nærmere studium ville rejsen med næsten alt, altså inklusive halvpension, kulturpakke, sæsonbeløb og rejseforsikring – og dertil endvidere transport til lufthavnen i Hamborg, visum og vaccinationer komme til at koste godt 1190 Euro (8900 kr.), men det var alligevel billigt, så vi tog imod tilbuddet, der skulle finde sted i september, hvor monsunregntiden næsten er forbi, og temperaturen i det tropiske/subtropiske område kun er 30-35 grader, mens det om sommeren kan nå op på 45-50 grader. Rejsens mål var den indiske delstat Rajasthan vest for New-Delhi.

Den 17. september begyndte flyrejsen, der skulle gå fra Hamborg til New-Delhi, men flyet mellemlandede i Dubai, hvor der var ventetid og vandringer til næste fly, men vi har da i hvert fald været i landet, selvom kun en brøkdel kunne beskues. Alt i alt tog rejsen 12-13 timer, og efter landingen blev vi transporteret til vores

hotel, hvor der blev serveret et lille måltid mad.

Næste dag startede med en busrundtur i byen. Det første, man lægger mærke til, er de mange zebukøer, der ligger overalt på gade og veje, ja selv på motorvejene. Alle bilister kører langsomt rundt om dem og tolererer dem endog i deres haver og fodrer dem gerne.

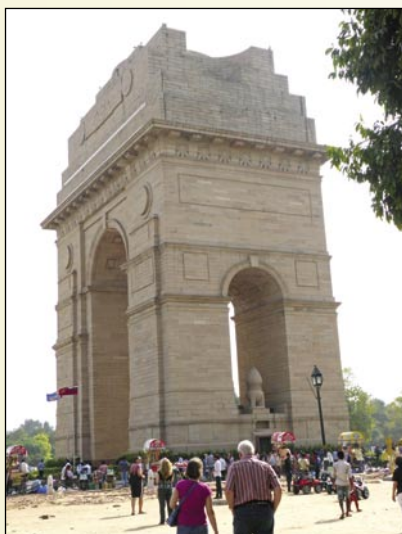

En rejse til Indien 2

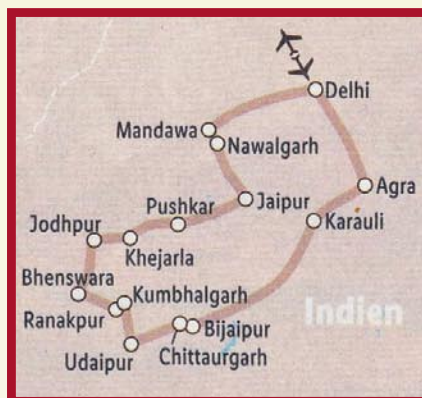
Køerne og studene er jo hellige dyr, der ikke må spises, men der er mælkeproduktion, og de bruges som trækdyr i byerne og på landet. Der er sågar oprettet plejehjem for de ældre dyr i de større byer, hvor de bliver vandet og fodret.

Triumfbuen India Gate, der er 42 m høj og rejst til minde om de mange faldne soldater, blev beskuet. Indien har været involveret i utallige krige. Videre gik det til regeringskvarteret, hvor også præsidentpaladsets historie blev fortalt.

Den nuværende statsminister hedder N. Kovind, og premierministeren N. Modi, og parlamentet har sæde i paladset Rashtrapati Bhawan. En flot bygning. Videre gik det til Qutab Minar, et 73 m højt tårn, en minaret, der står under Unescos verdenskulturarv.

Lige ved siden af ligger en moske. Inden det bliver glemt, skal lige fortælles, at vores rejseleder var god til at berette om landets historie og religion og det på et forståeligt tysk.

Indien har en lang og svært forståelig historie fra ariernes indvandring til hinduistiske stormagtsskikkelser, sultanater og fyrstedømmer. Tyrkerne, også Dschengis Khan, indvandrede i det 15. århundrede og medførte den islamiske religion. Der var konstant fejder, oprør og krige med nabolandene, og først da englænderne tog magten i 1857, og hvor Indien i 1876 kom under den britiske krone, blev det nogenlunde roligt i de 562 fyrstedømmer, og Dronning Victoria blev udnævnt til kejserinde af Indien. Dette kort fortalt.

Dagen derefter ind i bussen igen. Første mål var Mandawa, en smuk by vestlig for New Delhi; den ligger i et steppeørkenområde og er berømt for sine Havelis gårde og også flot bemalede paladser, huse og døre, og der er 92 af dem. Fort Mandala, der nu er ombygget til et hotel, blev beskuet udefra. Trætte overnattede vi i et pænt hotel, og næste morgen gik det videre mod Bikaner. En ting man ikke kan undgå at lægge mærke til, er renovationssystemet i landet, hvis de over-

hovedet har noget, hvad man kan tvivle på. I hvert fald ligger der store bunker affald overalt, midt i byerne såvel som ude på landet. Af og til bliver det vel alligevel fjernet, og hvordan befolkningen kan holde den stank ud, vides ikke, man vænner sig vel til alt.

Målet næste dag var Bikaner, der ligger i et steppelignende landskab. Før et frodigt område, men floden Garasvate tørrede ud, og i dag ser man dromedarer med en pukkel, som er i familie med kamelen, der har to pukler, overalt. De er fritgående eller er spændt foran fuldt læssede vogne. Fort Junagarh, en fæstning bygget i det 16. århundrede og senere udvidet, var målet. Det består af 37 paladser og er omgivet af en 9 m bred og 20 m høj mur og vandgrave. Man kan i fortet se 41 aftryk af kvindehænder fra hustruer, der blev brændt efter fyrstens død. Om denne skik fortælles lidt senere. Fortet bliver den dag i dag benyttet af herskerfamilien ved festligheder.

Næste dag gik det videre mod byen Jodhpur, hvor bussen kørte gennem et ørkenlandskab.

Sand, sand og atter sand og kun få buske og træer. I byen var der planlagt sightseeing til fods. Jeg blev fritaget - knæproblemer - og en kvindelig motorcyklist blev standset, der så bragte mig hen til mødestedet. Jeg satte mig på en trappe, og en ældre herre kontaktede mig nok så venligt og inviterede mig på en kop te, og da jeg også er en venlig type, gik jeg med. Jeg fik en kop krydret te og små brød serveret, men hensigten var at sælge smykker til mig, men da jeg af princip ikke bærer smykker, gik handlen ikke i gang, men manden førte mig høfligt tilbage til trappen. Dette var første kontakt med en indisk mand, bortset fra vores guide.

Da gruppen kom, gik det videre mod Mehrangarh-fortet, der ligger på en 130 høj klippe. Borgen er blevet bygget af 100.000 arbejdere gennem 10 år i det 15. århundrede med 40 m høje og 20 m brede beskyttelsesmure. Imponerende.

Næste dag gik det videre til Jaswant Thada, et lille palads med en ottekantet kuppel pyntet med guld på toppen. Et mindesmærke for den afdøde maharan Jaswant Singh 2. der regerede i Jodhpur fra 1873-1895. En bred fritrappelste førte op til det flotte palads, der er bygget af det kostbare hvide marmor lige som det berømte Taj Mahal, herom senere.

Ind i bussen igen og videre gik det om eftermiddagen. Pludseligt drejede chaufføren ind på

en parkeringsplads, hvor der stod dromedarer spændt foran vogne. Gudskelov skulle vi ikke sidde på disse enpuklede dyr. Vi kravlede op i vognen, og videre gik det opad til et klippeplateau, hvor der var udsigt ud over ørkensteppen. Dyrene blev tvunget i knæ og vi anbragt i en restaurant, hvor der blev tilbudt mange forskellige retter mad, ikke så stærkt krydrede som i hotellerne, og dertil en virkelig god indisk hvidvin, så meget man ønskede og dertil gratis. En gruppe unge damer, klædt i sarier optrådte med sang på Rajathan-dialekten og yndefulde danse med indisk musik dertil. En folkløse i højeste grad. En sari, som de fleste kvinder går med, er en 6 m lang dragt af farvet stof, der er viklet om kroppen fra hoved til fod uden bindemidler, dog bæres ofte derunder en lille tynd bluse. Mændene ses i alt muligt tøj, lange kjortler eller stof viklet om hoften, men også europæisk påklædt, mest de unge, møder man overalt.

Om morgenen igen ind i bussen og kørsel til Ranakpur, hvor Jaintemplerne var målet. Endelig så man grønne træer og palmer igen efter ørkenlandskabet. Der er 3 templer, Adinath, Purshvanath og Nemihath, bygget af det dyre hvide marmor i det 15. århundrede af en rig købmand. Arkitektonisk smukt og 1000 forskellige udsmykkede søjler kan beundres, såfremt man er kunstinteresset. Enhver sin lyst.

Nu kørte vi forbi marker med hvede, majs, linser, sukkerrør og hirse. De fleste indere lever vegetarisk, og vi endte hos en bondefamilie med 3 generationer, der sad i en kreds. Vi fik serveret ris, der dyrkes i fugtige områder, brød (paratha) lidt kød i små stykker og fik også lov til at prøve deres vandpipe uden at vide, hvad indholdet var. En god oplevelse, også med deres skik at vaske hænderne i skåle inden måltidet. Overnatning i Udaipur.

Nu lidt om republikken Indien og landets religion. Indbyggertallet er ca. 1,3 milliarder fordelt over godt 25 forbundslande, og hovedstaden er i dag New-Delhi, som også omfatter Old-Delhi. Sproget er hindi, som 91 % af befolkningen taler, men engelsk er det offentlige sprog. Ud over det findes der mange andre regionale sprog eller dialekter. Godt 80 % er hinduister, 14 % er muslimer. Resten er buddhister, kristne eller tilhører andre religioner. Hinduismen er et stort område med uendeligt mange guder. Men de vigtigste eller de mest kendte er vel nok Brahma, Vishnu og Madeva/Shiva, men der findes ingen profeter eller et overhoved. Noget vigtigt er genfødslen, hvor man efter døden bliver født igen i et andet legeme, afhængigt af, hvordan man har levet sit liv, godt eller ondt, dette kaldes karma.

Byen Udaipur er en af de smukkeste i Indien og er kendt for haven Sahelionki Bari,

der har alle mulige eksotiske planter, en stor stenelefant og en marmorpavillon i en blomsterrig dam. Bypaladset er en smuk bygning og er i dag et museum, hvor alt kan beskues. Også et Vishnu-helligsted med en masse figurer ligger her.

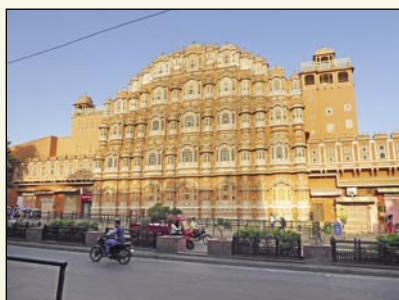
Om eftermiddagen blev der tilbudt en bådture til øen Jag Mandir, der ligger i søen Pichola. Her var et palads at beskue, der virkede lidt forfaldent. Desværre var der ikke ret meget tid til at se alt, men det blev fortalt, at i 1857 var europæiske kvinder og børn flygtet til øen for at undgå at blive dræbt af indiske oprørssoldater. Alt i alt en forfriskende sejltur i stedet for en vandretur i den tropiske varme.

Nu lidt om befolkningens stilling i samfundet. I forhold til den europæiske levemåde ganske anderledes, menneskene er delt op i 4 kaster, nej egentligt 5 med, kastetegn i panden lige over næsen. 1. er brahman (præster), 2. er ksatriyas (krigere, adelige), 3. er vaishyas (købmænd, håndværkere, bønder), 4. er shudras (tjenestegørende for gruppen over dem), 5. er paria, egentligt ikke en kaste, intet tegn og bliver også kaldt de uberørliche, men disse er enormt vigtige for hele samfundet.

Man bliver gift inden for samme kaste efter forældrenes bestemmelse og det allerede fra 7-12 årsalderen. I byerne med højere stand har dette ændret sig lidt, og de unge finder selv deres partnere. Et andet

problem er fødselstallet, alle vil have sønner og ikke døtre, da disse koster penge. Brudens forældre skal betale en stor sum medgift ved brylluppet, og et feminint foster bliver derfor ofte fjernet, eller pigen dør ved en »ulykke«. Resultatet er, at der er et overtal af mænd, der så får den følge, at voldtægt ofte finder sted. Den dag i dag forekommer der stadig enkebrænding, hvor hustruen ved mandens død levende bliver brændt på bålet. Det er blevet forbudt, men er en gammel tradition og svær at udrydde, da de fleste enker ikke kan klare sig selv efter mandens død. I de seneste årtier er dette ved at forsvinde, men man ser i mange templer fra de forrige århundreder aftryk af kvindehænder fra hustruer, der har fulgt deres mænd i døden. Ikke helt behageligt at se på.

Fra Udaipur til Jaipur kom den længste strækning indtil nu. Ankommet til Jaipur så vi det pragtfulde 5 etager høje vindpalads Hawa Mahal, dog kun udefra.

Dette blev bygget 1799 af maharaja Gawai Pratan, således at haremsdamerne upåagtet kunne følge med i omverdenen. En af de mest fotograferede

bygninger i Rajasthan efter Taj Mahal.

Næste dag gik det videre til fæstningsanlægget Amber Fort, et enormt stort bygningsværk, der ligger ret højt oppe. Jeeps kørte os derop. Herfra var en god udsigt, men det mest fascinerende var en lang række elefanter med turister på ryggen, der langsomt bevægede sig opad mod fæstningen, der er bygget i det 17. århundrede.

Her er så meget at se og så flot, at det er umuligt at beskrive. Det ene rum endnu smukkere end det andet og udsmykket med kostbare ting af al mulig slags. Man tænker her på, hvor pengene kommer fra, hvem har slidt og aset for denne luksus og måske også betalt med døden.

Videre gik det til Jantar Mantar, et observatorium bygget af Maharaja Sawai Jay Singh 1728 og hører siden 2010 til Unescos verdenskulturarv. Her er meget at se og opleve med de mange instrumenter, hvis man har interesse for dette emne. Imponerende var det 44 m lange og 27 m høje solur, som viste den nøjagtige lokale tid. Til sidst var en rickshawtur i byen på programmet, spændende at køre gennem byen og se alt,

men lidt nedværdigende at se en inder trække en turist, men et pænt beløb tjente han da.

11. dags første mål var Fatepur Sikri, en mindre by som er under Unescos verdenskultur-arv-beskyttelse. Fra 1451-1731 regeret af muslimske fyrster (monguler) og derefter af indiske maharajas. Et palads og en pragtfuld moske kan besøges. Byen er velholdt og et arkitektonisk mesterværk.

Så gik det mod Agra, til Taj Mahal, som skulle være højdepunktet på vores rejse, hvad det også blev.

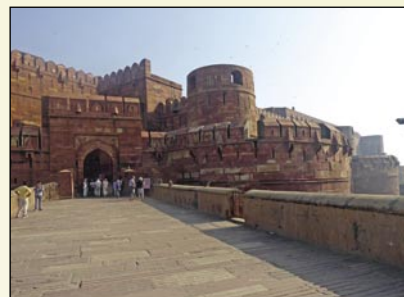

Denne pragtfulde og agtværdige moske er verdensberømt og hører til de mest besøgte og mest fotograferede bygninger i Indien. Alle personer, høje som lave, skal have besøgt Taj Mahal. Historien er, at i året 1631 døde Mumtaz Mahal efter at have været gift med mongulen Shah Jahan i 17 år ved fødslen af sit 14. barn, og manden byggede til minde om hende denne bygning.

Det tog godt 22 år, hvad 22 små kupler viser. Moskeen eller mausoleet er 58 m højt og 56 m bredt og er omgivet af 42m høje minareter foran et haveanlæg med vandgrav, og den store kuppel er 74 m høj. Hvad der i øvrigt kan beskues og beundres i denne storslåede bygning, ville det tage for meget plads at beskrive.

En lille historie fortælles i stedet for, nemlig mit møde med mand nummer 2. Efter den lange vandretur i tropisk hede satte jeg mig i skyggen, og efter et par minutter satte en yngre indisk mand i uniform sig ved siden af mig, og på engelsk gik snakken i gang. På hans spørgsmål fortalte jeg en masse om mig selv, og han fortalte også om sig selv. Han var ansat af den indiske stat som opsynsmand på pladsen og tjente godt. Som barn var han blevet gift med en pige, der viste sig ikke at være den rigtige, selvom to nu næsten voksne børn var blevet resultatet. At det var to piger, var ikke noget problem for ham, de var begge i gang med gode uddannelser. Han ville gerne udvandre til England, men var forpligtet til at sørge for den hjemmegående hustru indtil dennes død, hvilket ville give ham økonomiske problemer. Gruppen skulle videre, og samtalen måtte afbrydes.

Næste dag skulle det Røde Fort i Agra besøges, et større befæstningsanlæg, som siden 1983 også er under Unescos verdenskultur-arv.

Det blev bygget af mongolfyrsten Akbar i det 16. århundrede og er aldrig blevet overvundet af fjenderne, da det var omgivet af en 9 m bred vandgrav og 3 km lange dobbeltmure. Alt lignede næsten de to andre forter, vi havde besøgt, det ene rum mere anderledes udsmykket end det andet.

Videre gik det mod Delhi, hvor bussen kørte til Old-Delhi. Her så man elendigheden, folk lå overalt, hvilede eller sov. Små hytter bygget af træ, plastik og pap tjente som boliger på nok så stort et areal. Det sociale system er i højeste grad negativt. Børn arbejder i fabrikker og også i basarer, der sås overalt, hvor alt muligt bliver solgt. Det Røde Fort Delhi og moskeen Jamma Masjid, den største i Indien, blev kun beskuet udefra, men rejseføreren fortalte hele historien om disse to bygninger.

Gandhis gravsted Raj Ghat og museet var lukket pga. statsbesøg. Her ligger også Nehru begravet. Disse to personer gjorde alt for Indiens uafhængighed, som jo også blev resultatet i 1947, hvor England trak sig tilbage. Gandhi blev myrdet i året 1948, hvor Nehru så overtog styret indtil 1964.

En rejse til Indien 6

Nu hvor det lakker mod enden, må jeg fortælle om min 3. »affære« med en indisk mand. Da vi inden afrejsen indtog vort sidste måltid i den noble hotelrestaurant, blev jeg ombejlet af en tjener, der viste sig at være restaurantchefen. Han serverede en virkelig god vin til maden, måske gratis, han ønskede konversation, og det fik han også. Han beundrede mit ægte rødblonde hår, som jo ikke ses så ofte. På engelsk blev alle mulige emner berørt, en god og sjov oplevelse.

Den lange rejse hjemad kunne begynde efter en tur man aldrig vil fortryde, pengene værd.

Tekst: Anne Oesterle

Foto: Karin Diercks-Asmussen

Indisk pandebrød, Roti

Indien er ikke kun det farverige, kæmpemæssige oplevelsernes land hvad angår kultur, natur og religion, nej, det er også et eventyrland, når det gælder at gå på opdagelse i den kulinariske verden. Der er skudt indiske restauranter op overalt i den vestlige verden, hvor gæsterne nyder den vidunderlige, både svagt- og stærkt krydrede mad, der tilberedes med alle finesser. Til indisk mad hører der også brød af al slags. Et yndet tilbehør til maden er f. eks. pandebrødet Roti, som er meget let at bage. Det går hurtigt og nemt, og det smager fantastisk.

Prøv nedenstående opskrift til 8 pandebrød. Det kan ikke gå galt.

Brødene kan spises som tilbehør til alle retter.

- 1 spiseskefuld. olivenolie
- 500g hvedemel
- almindelig madolie til stegning
- 2,5. dl lunkent vand
- 2 spiseskefulde salt
- 1 teskefuld sukker

Melet hældes i en skål, og vandet og olien hældes langsomt i, mens der røres i en skål (brug gerne røremaskinen). Tilføj salt og sukker mens du rører rundt. Ælt dejen grundigt, indtil den ikke klitrer mere.

Lad dejen hvile 30 minutter. Læg gerne et viskestykke over. Del dejen i 8 stykker og form dem til boller. Rul dejen ud med en kagerulle til flade tynde pandekager. Drys mel på bordet, inden du ruller dem ud. Bag brødene med madolie på en varm pande i godt ét minut på hver side. Måske lidt mere. Du ser det selv, om de er blevet brune nok.

Velbekomme!

Slesvig-Ligaens Landsmøde 2020

Lørdag, den 19. september 2020, kl. 13.00

på
Lejrskolen „Vesterled“
Vesterledvej 76
Sdr. Haurvig
6960 Hvide Sande

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent.
2. Valg af protokolfører og 2 stemmetællere.
3. Formandens beretning.
4. Fremlæggelse af foreningens regnskab til godkendelse (bilag 1), samt fremlæggelse af fondens regnskab (bilag 2).
Bilagene er trykt i Thyras Vold nr. 914.
5. Fremlæggelse af det kommende års driftsbudget til godkendelse.
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer - på valg er:
Horst-Werner J. Knüppel
Hans Jørgen L. Larsen
Anne Oesterle
7. Valg af 2 suppleanter - på valg er:
Kerstin Pauls og Anne-Marie Thorup.
8. Valg af statsautoriseret / registreret revisor.
Bestyrelsen foreslår genvalg af SY: Ernst & Young P/S,
Nørre Havnegade 43, 6400 Sønderborg.
9. Behandling af indkomne forslag.
10. Eventuelt

Regnskab 2019

I henhold til Slesvig-Ligaens vedtægters § 5 offentliggøres regnskabet her.

Foreningens driftsregnskab (alle beløb i DKK)

Indtægter	2019	2018	2017
Kontingent	19.905	43.850	57.710
Bidrag, renter og udbytte	16.899	13.132	
	36.804	56.982	
Udgifter			
Drift, kontorhold m.v.	73.502	68.771	119.071
Thyras Vold	43.343	41.229	35.665
	116.845	110.000	154.736
Overskud / underskud	-80.041	-53.018	-97.026
Indsamlinger og uddelinger			
Indgået bidrag og gaver	14.195	33.668	35.373
Til disposition	14.195	33.668	35.373
Årets resultat	-80.041	-53.018	-97.026
Uddelt støtte i Sydslesvig			
Uddelt støtte G & H Thranes Fond			-3.178.486
Overført til Slesvig-Ligaens Fond	-65.846	-19.350	-3.240.139
Der disponeres således:			
Hensat Landsindsamling	2.065	6.030	315
Hans F. Thranes Fond		0	-3.134.366
Hensat til senere disposition	-67.911	-25.380	-106.088
	-65.846	-19.350	-3.240.139
Balance pr. 31. dec. 2019			
Aktiver			
Tilgodehavender	17.602	8.927	27.216
Aktier			
Obligationer & investeringsbeviser	205.800	224.536	277.369
Slesvigs Erhvervsfond	80.673	80.647	80.405
Flensborg Avis	48.941	48.926	48.779
Union Bank	53.421	52.271	52.114
Likvid beholdning	73.791	101.499	126.612
Aktiver ialt	480.228	516.806	612.495
Passiver			
Egenkapital	440.579	518.792	631.548
Årets kursregulering	35.632	-52.833	-6.668
Hensat til senere disposition	-67.911	-25.380	-106.088
Egenkapital	408.300	440.579	518.792
Hensat forpligtelse særlige formål			
Landsindsamlingen	48.928	46.863	40.833
Hans F. Thranes Fond	0	0	0
Hensatte forpligtelser	48.928	46.863	40.833
Kortfristet gældsforpligtelse	23.000	29.364	52.870
Passiver ialt	480.228	516.806	612.495

Ernst & Young
Revisionspartnerselskab

Jan Thietje
Statsautoriseret revisor

Det foreliggende regnskab indstilles til Landsmødets godkendelse

Regnskab 2019 Slesvig-Ligaens Fond

I henhold til fondens vedtægters § 7 offentliggøres regnskabet her.

(Alle beløb i DKK)

Fondens driftsregnskab

<u>Indtægter</u>	2019	2018	2017
Bidrag, renter og udbytte	141.410	141.198	262.855
Kurstab			
Udgifter	141.410	141.198	262.855
Drift, revision m.v.	11.548	11.939	12.113
Forvaltningsgebyr	5.479	4.125	2.995
		16.064	15.108
Årets resultat før skat	124.383	125.134	247.790
Skat inkl. tillæg / fradrag	-38	-26	
Årets nettoresultat	124.421	125.160	247.790

Årets nettoresultat fordeles således:

Uddelinger	198.005	144.330	136.000
Konsolidering 25% af nettoresultat		-128.342	101.430
Kursgevinst	4.977	10.140	
Overførsel til disponibl kapital	-78.561	99.032	10.360
	124.421	125.160	247.790

Balance pr. 31. dec. 2012

Aktiver

Bundne aktiver	3.981.403	3.727.378	4.111.874
Disponible aktiver	293.293	371.854	272.822
Aktiver ialt	4.274.696	4.099.232	4.384.696

Passiver

Bunden Egenkapital	3.981.403	3.727.378	4.111.874
Disponibel egenkapital	285.293	363.854	264.822
Egenkapital i alt	4.266.696	4.091.232	4.376.696
Gæld	8.000	8.000	8.000
Passiver i alt	4.274.696	4.099.232	4.384.696

Sydbanks Forvaltningsafd.

Tim Frandsen, Forvaltningschef

Det foreliggende regnskab indstilles til Landsmødets godkendelse

TILLIDSPOSTER I SLESVIG-LIGAEN 2020

SLESVIG-LIGAENS BESTYRELSE

Horst-Werner J. Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@live.dk
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com
Hans Jørgen Lych Larsen	sekretær	lychlarsen@hotmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406
Kerstin Pauls	suppleant	paulskerstin@web.de
Anne-Marie Thorup	suppleant	mariethorup@hotmail.com

BESTYRELSEN FOR SLESVIG-LIGAENS FOND

Horst-Werner Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@live.dk
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com

THYRAS VOLD - REDAKTION

Anne-Margrete Jessen	ansvarshavende redaktør	amjess@aol.com
Horst-Werner Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@live.dk

SLESVIG-LIGAENS HJEMMESIDE

Wolfgang Bradtke	webmaster	wolbra@dkd-web.de
------------------	-----------	-------------------

LEJRSKOLEN VESTERLED

**LEJRSKOLEN VESTERLED • Vesterledvej 76, Sdr. Haurvig
6960 Hvide Sande**

SLESVIG-LIGAENA LANDSMØDE 2020
afholdes lørdag, den 19. september 2020 på
LEJRSKOLEN VESTERLED
Vesterledvej 76, Sdr. Haurvig
6960 Hvide Sande

PROGRAM

- Kl. 13.00 Foredrag: Aktuelt tema med fokus på Sydslesvig og mindretallet!
- Kl. 13.45 Kaffepause med Slesvig-Ligaen som vært
- Kl. 14.15 Landsmødet begynder
- Dagsorden, bilag og kørselsvejledning:
se side 28-31 inde i bladet.

Af hensyn til det arrangerede kaffebord bedes om tilmelding til foreningens formand **Horst-Werner J. Knüppel** på
tlf. (+45) 2015 1687
eller pr. mail til Horst.wj.knueppel@gmail.com
senest den 12. september 2020

THYRAS VOLD - udgivet af Slesvig-Ligaen
Højgårdvej 2, Sædding, DK-6900-Skjern, tlf. (+45) 2015 1687
e-mail: horst.wj.knueppel@gmail.com
Bankkonto: Sydbank 8065-1039275

REDAKTION

Anne-Margrete Jessen (ansvarshavende redaktør), Haferstiege 20, D-24941 Flensburg, - e-mail: amjess@aol.com - tlf. (+49) 461-8400724
Horst-Werner J. Knüppel (formand), Højgårdvej 2, Sædding, DK-6900 Skjern - e-mail: horst.wj.knueppel@gmail.com
Anne Oesterle, Alte Ziegelei, D-24214 Gr. Königsförde, - tlf. (+49) 4346 6406
Gunnar Hattesen - gunnar_hattesen@live.dk

Grafik og design: Willi Hansen • Tryk: Flensborg Avis

Afleveret til postvæsenet den 26. maj 2020. • Stof til næste nummer af bladet senest den 01. oktober 2020

Følg også med på Slesvig-Ligaens hjemmeside: **www.slesvigligaen.dk**

ISSN 0902-707